

Урок 57. УЖИВАННЯ ЗНАКА М'ЯКШЕННЯ ПЕРЕД ЗАКІНЧЕННЯМ ПРИКМЕТНИКІВ У РОДОВОМУ, ДАВАЛЬНОМУ, ОРУДНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ ОДНИНИ

Дата _____

Клас _____

Мета: ознайомити учнів із правописом прикметників з основою на м'який приголосний у родовому, давальному, орудному та місцевому відмінках однини; розвивати мовленнєвий слух, граматичну пильність; виховувати старанність.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ (див. додатковий матеріал до уроку на с. 3)

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА МЕТИ УРОКУ

— Сьогодні на уроці ми розглянемо вживання знака м'якшення перед закінченням прикметників чоловічого, жіночого, середнього роду. Дізнаємося, у яких відмінках це відбувається і чому.

IV. СПРИЙМАННЯ Й УСВІДОМЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Гра «Так чи ні?»

Діти показують «+» (так), якщо основа прикметника закінчується на м'який приголосний, і «-» (ні) — якщо на твердий приголосний.

Синя, сумний, давнє, домашня, спілий, красиве, раннє, дивна, літня, гарнє.

Світлий, пізній, добрий, дужий, дружній, широке, порожнє, шкільний, городній, майбутній, могутнє, обережний.

— Для чого необхідно вміти визначати основу прикметників?

2. Робота в групах

— Розгляньте таблицю відмінювання прикметників на с. 92 підручника.

— З'ясуйте принципи її укладання. (Учні звертають увагу на кінцевий приголосний основи, визначають закінчення прикметників. З'ясовують, що знак м'якшення перед закінченням з'являється тільки в прикметниках з основою на м'який приголосний.)

— У яких відмінках перед закінченням прикметників з основою на м'який приголосний ви будете писати знак м'якшення?

— Які закінчення можуть мати прикметники чоловічого і середнього роду в місцевому відмінку однини?

3. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (с. 92)

4. Первинне закріплення (вправа 205, с. 92–93)

Учні відмінюють подані прикметники, позначають їх закінчення (перші п'ять слів з коментуванням біля дошки, інші слова — самостійно).

— За потреби користуйтеся таблицею на с. 92 підручника.

	Р. в.	Д. в.	О. в.	М. в.
Осінній —	осіннь <u>ого</u>	осіннь <u>ому</u>	осінн <u>ім</u>	на осіннь <u>ому</u> , на осінн <u>ім</u>
рожеве —	рожев <u>ого</u>	рожев <u>ому</u>	рожев <u>им</u>	на рожев <u>ому</u> , на рожев <u>ім</u>
середній —	середнь <u>ого</u>	середнь <u>ому</u>	середн <u>ім</u>	на середнь <u>ому</u> , на середн <u>ім</u>

	Р. в.	Д. в.	О. в.	М. в.
пізнє —	пізн ^ь <u>ого</u>	пізн ^ь <u>ому</u>	пізн ^ь <u>ім</u>	на пізн ^ь <u>ому</u> , на пізн ^ь <u>ім</u>
середня —	середн ^ь <u>ої</u>	середн ^ь <u>ій</u>	середн ^ь <u>ою</u>	на середн ^ь <u>ій</u>
пізня —	пізн ^ь <u>ої</u>	пізн ^ь <u>ій</u>	пізн ^ь <u>ою</u>	на пізн ^ь <u>ій</u>
довгий —	довг ^ь <u>ого</u>	довг ^ь <u>ому</u>	довг ^ь <u>им</u>	на довг ^ь <u>ому</u> , на довг ^ь <u>ім</u>
раннє —	ранн ^ь <u>ого</u>	ранн ^ь <u>ому</u>	ранн ^ь <u>ім</u>	на ранн ^ь <u>ому</u> , на ранн ^ь <u>ім</u>
мужній —	мужн ^ь <u>ого</u>	мужн ^ь <u>ому</u>	мужн ^ь <u>ім</u>	на мужн ^ь <u>ому</u> , на мужн ^ь <u>ім</u>
осіння —	осінн ^ь <u>ого</u>	осінн ^ь <u>ому</u>	осінн ^ь <u>ім</u>	на осінн ^ь <u>ому</u> , на осінн ^ь <u>ім</u>

— Поясніть, коли вживається знак м'якшення у закінченнях прикметників чоловічого і середнього роду в названих відмінках?

— У яких відмінках у прикметниках жіночого роду однини перед закінченням уживається знак м'якшення?

5. Фізкультхвилинка

VI. УЗАГАЛЬНЕННЯ Й СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ОТРИМАНИХ ЗНАЬ

1. Тренувальна вправа 206 (с. 93)

- Учні читають текст і добирають до нього заголовок.
- Списування відредагованого тексту, позначення закінчень прикметників.

2. Самостійна робота

— Прочитайте речення. Прикметники, подані у дужках, запишіть у потрібній формі.

— Визначте відмінок прикметників.

Варіант 1

На (останній) уроці у нас була фізкультура.

Від (літня) спеки аж дихати важко.

Школярі задоволені (вчорашня) екскурсією.

Варіант 2

У (сусідній) будинку живе моя подруга.

За (передня) партою сидить Павлик.

Оленка прикрасила букет (синя) стрічка.

VI. ПІДСУМОК УРОКУ

— Що нового дізналися на уроці?

— У яких відмінках у прикметниках чоловічого та середнього роду пишемо знак м'якшення?

— У яких відмінках у прикметниках жіночого роду пишемо знак м'якшення?

— Для чого нам потрібно це знати?

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вправа 207 (с. 93); вивчити правило (с. 92).

1. Перевірка домашнього завдання (вправа 202, с. 91)

- Прочитайте прикметники з основою на твердий приголосний.
- Прочитайте прикметники з основою на м'який приголосний.
- Поясніть правопис закінчень прикметників кожної групи в орудному відмінку однини.

2. Каліграфічна хвилинка

Оо ой йо ом ор ов он

Осінні обруч ось

Два зелені огірочки
Походжали по садочку.

- Розберіть слово *походжали* за будовою.
- Складіть речення зі словом *осінні*.

3. Гра «Допоможи Незнайкові»

- Прочитайте вірш. Виправте помилки.

Хто в хустині червоненька (-ий)
Став у лісі між дубів?
Може, дівчинка маленькі (-а)
Назбирає прийшла грибів?
Ні, не дівчина там стала,
Горобина виростала,
Ту хустину гаптувала
Щедро (-а) осінь золотий (-а).

М. Познанська

- Чому саме такі закінчення повинні мати прикметники? (Тому що прикметник завжди стоїть у тому числі, роді, що й іменник, від якого він залежить.)